

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р. ТАТЯНА ХУБЕНОВА-ДЕЛИСИВКОВА, Институт за икономически изследвания на БАН

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „професор” по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност (Финансови кризи и пазари на български и английски език), обявен от Софийския Университет „Свети Климент Охридски” - Стопански Факултет в ДВ, бр. 35 от 18.04. 2023г.

с единствен кандидат за участие в конкурс доц.д-р **ВИКТОР ИВАНОВ ЙОЦОВ**

Основание за рецензията: заповед на РД 38-274/25.05.2023г. на Ректора на СУ „Св.Кл.Охридски“.

1. Информация за конкурса

Конкурсът за заемане на академичната длъжност "професор" по ПН 3.8. Икономика (Финансови кризи и пазари на български и английски език) е обявен за нуждите на Стопанския факултет от името на Ректора на Софийския университет „Свети Климент Охридски” в ДВ, бр. 35 от 18.04. 2023г.

Член съм на научното жури на основание Заповед РД 38-274/25.05.2023 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски” и разпоредбата на чл. 29 на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Рецензията ми е на основание на Протокол № 01/26.06.2023 г. на заседанието на научното жури по конкурса за заемане на академична длъжност „професор“. Единствен кандидат за участие в конкурса е доц.д-р **ВИКТОР ИВАНОВ ЙОЦОВ**.

2. Информация за кандидата в конкурса

Доц.д-р Виктор Иванов Йоцов започва професионалната си кариера след завършване на магистърска степен в УНСС в 1985г по специалността: “Управление и планиране на народното стопанство (Социално-икономическо планиране)”. От 1986г. до 1995г. е научен сътрудник в Икономическия институт на БАН. От 2001г. е Доктор по икономика с дисертационен труд на тема: “Моделиране и прогнозиране на икономическите процеси в условията на преход – теоретични постановки и емпирични резултати” (./Диплома № 27696 от 01.12.2002 г. за присъждането на образователната и научна степен „доктор” от Научна комисия при Висшата атестационна комисия (ВАК) към Министерския съвет на Република България).

От обученията си в постдокторантския период в специализирани курсове на институти на МВФ, Световната банка и редица централни банки на развити страни доц. В.Йоцов има придобити квалифицирани професионални знания и умения, удостоверени с редица дипломи и сертификати, които са отразени коректно в представената за конкурса документация.

С висококвалифицираната си езикова подготовка и практическия си професионален опит доц.В.Йоцов е не само последователен в научното си израстване като изследовател. Той активно участва в реализация на научни проекти, както и в преподаване и обучения в бакалавърски и магистърски програми в университети и други институции.

В периода 1995-2003 г. доц. д-р В. Йоцов работи в БНБ като експерт в отдел "Платежен баланс и външен дълг". В 1997-2001 г. е началник на отдел „Икономически изследвания и прогнози“, а в 2001-2003 г. - и.д. главен икономист на БНБ и директор на Дирекция. По време на предприєдинителния процес за членство на България в ЕС е член на работна група 11 "Икономически и валутен съюз."

В периода 2003 - 2010 г. той работи в МВФ, Вашингтон като представител на България в МВФ и съветник на изпълнителния директор.

От 2011 г. д-р В. Йоцов е преподавател в катедра "Финанси" на УНСС (основен трудов договор) и научен сътрудник в Институт за икономически изследвания при БАН, Секция "Макроикономика" (съвместител). От 2015 г. има академична длъжност "Доцент" в УНСС (Свидетелство на УНСС за академична длъжност "Доцент" N51/2015 г.)

Той активно е ангажиран в професионалната си област на финансов анализ с практиката. От 2012 г. във Фонда за устойчиво градско развитие (ФУГР) той е председател на Управителния съвет (по договор за управление). В периода 2015 - 2018 г. е директор на Института по икономика и политики към УНСС. От 2020 г. доц. В. Йоцов е член на Надзорния съвет на ОББ АД (по договор за управление).

Академичната си кариера като преподавател доц. д-р Виктор Йоцов пълноценно и последователно реализира изцяло в УНСС с трудов стаж общо над 11 години, от които над 8 години като доцент в катедра „Финанси“. Заслужено си завоюва престижа на утвърден университетски преподавател и изследовател с високопрофесионален авторитет в областта на финансите и банковото дело сред академичната колегия не само на УНСС, но и в други университети, ВУЗ и БАН.

Доц. В. Йоцов има безспорни качества на висококвалифициран университетски преподавател. Целенасочено и последователно той е подготвил и води лекционните си курсове по базисни учебни дисциплини както на български, така и на английски език. Автобиографичната му справка свидетелства, че доц. Йоцов активно е ангажиран в учебния и изследователски процес на катедра "Финанси", на Финансово-счетоводния факултет на УНСС, както и с финансови курсове за чуждоезикови и професионални обучения като цяло.

За периода от 2011 г. досега в портфейла на преподаваните от доц. В. Йоцов дисциплини са включени дисциплините: „Основи на финансите“; „Парична теория и парична политика“; „Финансово програмиране“; „Финансови кризи“. Той активно участва в развитието на бакалавърските и магистърски програми и продължаващото обучение в УНСС. Ангажиран е като преподавател в програми по банков мениджмънт на Международния банков институт (МБИ). В периода (2011 – 2013 г.) преподава в НБУ "Международни финансови институции", "Теория на парите и кредита", "Международни финанси".

Той има значителен брой участия в международни конференции и други научни събития в чужбина и в България, както и в други международни инициативи. Поддържайки на високо професионално равнище квалификацията си доц. В. Йоцов успешно съчетава повишаването на равнището на преподавателската й дейност с разширяване на изследователската си дейност. Наред с преподаването доц. Йоцов реализира редица участия в международни проекти и международни научни

конференции и други прояви, за което свидетелстват и значителният брой публикации в чужбина от тези участия.

В периода 2011-2023г. доц.В.Йоцов участва в изпълнението на научно-изследователски и приложни проекти с международен, национален и университетски обхват. Активна е дейността му като експерт и участник в изпълнението на научни проекти, финансирани с национални и европейски средства, както и в сътрудничество с трети страни. Високата му професионална култура и колегиалност се проявява в успеха на работата по проекти, в които той умело се кооперира със свои колеги от български и чуждестранни институции.

При това в резултат на реализираните проекти той реализира значителна публикационна дейност самостоятелно и в съавторство със свои колеги и това потвърждава творческите му и организационни умения да работи в екипи, които могат да „доставят“ научни продукти. Това му позволява да интегрира достойнствата на преподавател и изследовател по най-категоричен начин.

В документите на кандидата за конкурса коректно е отразено участието на доц.В.Йоцов в национални и международни проекти. Неизменно от 2011г. досега доц.В.Йоцов е активен участник в ежегодния проект на ИИИ на БАН за представяне на прогноза за българската икономика в Годишния доклад на ИИИ на БАН. Той редовно участва като автор на макроикономическата прогноза за развитие на българската икономика в условията на промени на глобалната и европейска икономика .

Доц.В.Йоцов показва с цялостната си изследователска и преподавателска дейност творчески способности да овладява знания и умения като се ползва активно от оригинални чуждестранни източници и трудове. Това също така му позволява да участва активно в международни проекти и в програмите за обучение на бакалаври и магистри, водени на чужди езици, както и да отдава ползност със своята работа по международното сътрудничество.

Научен ръководител е на двама докторанта, на някои от които предстои защита на докторските тези. По този показател той надхвърля минималните количествени изисквания за заемане на научната длъжност „професор“ и потвърждава достойнствата си на отговорен преподавател и учен.

Доц.д-р В.Йоцов членува и допринася дейно за дейността на редица професионални организации и научни сдружения като Съюза на икономистите в България (СИБ), Съюза на учените в България и други творчески проекти и инициативи. В периода 2018-2022г. той активно участва като член на СИБ в Европейското социално изследване за България на Консорциум от изследователи под егидата на УНСС. Участвал е с доклади и презентации на семинари и конференции в т.ч. в университети, в Европейската комисия в Брюксел и в Европейската централна банка във Франкфурт.

За участие в конкурса считам, че трябва да бъдат взети под внимание всички публикации, представени от доц.д-р Виктор Йоцов като публикации и трудове, публикувани след присъждането на научното звание „доцент“ и неповтарящи публикациите, представени за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и за заемане на академичната длъжност „доцент“.В общо представените за рецензиране в отделен списък научни публикации, влизат както следва:1 хабилитационен труд – монография, 11 глави в колективни монографии, 10 статии в реферирани издания с научно рецензиране, 3 студии (от тях 2 в съавторство) в научни издания реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни,12 студии в нереперирани научни издания с научно рецензиране,7 глави от колективни

монографии, 1 учебник, 7 доклада в сборници от научни конференции в чужбина и България, организирани от международни организации.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

3.1. Изпълнение на количествените изисквания

На основание на представените от кандидата в конкурса данни в картата за изпълнение на количествените изисквания съгласно ЗРАСРБ/чл.26/ и Правилника за приложението му/чл.1а,ал.1/ трябва да се отбележи наличието на постигнатото съответствие както следва:

1/ **за изискванията от Група А / 50 т./ и Група В/100 т./** доц.д-р В.Йоцов напълно удовлетворява националните изисквания. Представен е за рецензиране хабилитационен труд (вж. Йоцов, В. (2021) Финансови кризи и системи за ранното им разпознаване, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, ISBN 978-619-245-179-0, 212 с.)

2/ **за изискванията от Група Г при минимален изискуем праг от 200 т. доц.В.Йоцов е постигнал 459,67 т.** в т.ч. са представени глави в 4 колективни монографии, които са отделно от хабилитационния труд, 4 студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световно известни бази данни с научна информация, 27 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове и 3 студии в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове.

3/**за изискванията от Група Д при минимален праг от 100т. доц. В. Йоцов е постигнал общо 335 т.** с отбелязаните цитирания на негови трудове като автор в т.ч. както следва :13 Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове; 9 Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране; 10 Цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране.

4/**за изискванията от Група Е** доц.В.Йоцов е постигнал общо 185т. с резултати както следва: общо 2 на брой защитили докторанти научната степен „доктор“, 3 участия в национални и образователни проекти,2 участия в международни научни и образователни проекта, 1 ръководство на национален научно-образователен проект, авторство на 1 университетски учебник.

С това той надхвърля задължителните минимални количествени изисквания като **общата равностметка на отчетените резултати от доц.В.Йоцов по всички групи (А+Б+В+Г+Д+Е)от изисквания наброява общо 1129,7т.**

3.2.изпълнение на качествените изисквания

Картата за изпълнение на качествените изисквания за заемане на академичната длъжност“професор“ е попълнена коректно от доц.В.Йоцов и дава ясна обосновка на постигнатото от него съответствие с изискуемите критерии. Доц.В.Йоцов има значителни приноси за развитието на изследователското и образователно научно направление „Финанси, парично обръщение и застраховка“ конкретно след избора му за доцент в 2015г. с цялостната си преподавателска и изследователска дейност в УНСС. .В тази област той е допринесъл и за научното израстването на двама свои докторанти с акцент приобщаването на България към финансовото посредничество и парична и финансова интеграция в рамките на ЕС с изводи и оценка на българските проблеми.

Участва активно в академичния живот като член на жури по хабилитация, член на Програмен съвет, член на организационни и програмни комитети на научни конференции и др.Той има престижа на утвърден преподавател в международни

програми и курсове в чуждестранни университети , в които е била гост-преподавател. Признато достойнство на неговите курсове е актуалната трактовка на проблемите,.

Притежава висока мотивация и се е ангажирал активно с работа в екипи с по разработвани университетски, национални и международни проекти, както и в научни изследвания..

С участието си в организационната и управленско- административна работа в УНСС като директор на Института за анализи и прогнози той допринася за развитие на добри управленски практики и утвърждаване на академичен дух в УНСС.

Кандидатурата на доц.д-р В.Йоцов за настоящия конкурс за длъжност “професор“ по професионално направление 3.8.Икономика, научна специалност „“ е не само в съответствие, но и и надхвърля с постигнатите резултати количествените и качествените изисквания, приети и прилагани съобразно действащата правно-нормативна уредба за академично развитие.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Оценката на преподавателската дейност на доц.В. Йоцов е безспорно висока на базата на няколко конкретни основания, които обективно отразяват в количествено и качествено отношение кариерното му развитие и академично израстване , в т.ч. както следва:

На първо място са реализираните от доц.В.Йоцов университетски курсове за бакалавърски , магистърски програми и за продължаващо обучение както на български, така и на английски език. по няколко научни дисциплини, посочени в предходния раздел.

На второ място, положително е, че по проблематиката на преподаваните дисциплини доц.В.Йоцов има публикувани 2 учебника, както и значителен брой научни публикации и изследвания по банково дело, парична теория и политика, международни финанси и европейска финансова интеграция.

В учебно-образователен план е научно достойнство неговото участие като автор на 2 учебника и редица актуални научни публикации по основните университетски дисциплини, които той преподава.

На второ място, доц.В.Йоцов има публикувани два учебника както следва :(1) Йоцов, В., (2015) Финансови кризи – причини, последици, предотвратяване, монографичен учебник, УНСС, онлайн издание и (2) Йоцов, В. (2022) Финансово програмиране: инструменти и политики, Издателски комплекс на УНСС, ISBN 978-619-232-578-.

В настоящия конкурс той участва само с втория учебник от 2022г. За преподаването на икономическа теория представеният учебник има безспорно научна стойност (публ. №15). Достойнствата на учебника са положителни. Извършено е цялостно и задълбочено научно изследване на теоретичните основи на финансовото програмиране. Разграничени са различните подходи и са направени оценки (на основата на опита на България) на приложимостта им в практиката на макроикономическото управление. Самостоятелно са разгледани агрегираните сектори на икономиката (реален, фискален, паричен и външен), като за всеки сектор са открити специфичните особености по отношение на събирането и обработване на статистическата информация и нейното анализиране.

На тази основа са дискутирани и основните методи и подходи при изготвяне на краткосрочни и средносрочни прогнози по отделните сектори.. Изяснени са принципите и методологията на съставяне на матрицата на финансовите потоци, обединяваща в себе си агрегираните сектори на икономиката.

На трето място, достойнство на преподавателската дейност на доц.В.Йоцов е, че той има под негово ръководство 3 докторанта, от които 2-ма са успешно защитили в периода 2018-2019г, което свидетелства за интензивната му заетост с обучението на докторанти.

В заключение, безспорно е значим академичния принос на доц.В.Йоцов с разработените лекционни курсове и учебник, на които той е автор, който успява да съчетае преподаването с научни изследвания по същество. Това потвърждава високата степен на научната му компетентност, преподавателски опит и специализация по финанси за заемане на академичната длъжност „професор“.

5.Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

5.1.Основни направления в изследователската дейност.

Научните трудове на доц.В.Йоцов, представени за участие в настоящия конкурс включват в определена хронология следните основни направления, в които е съсредоточена изследователската й работа през последните години след заемане на длъжността“доцент“ в 2015 г.

На първо място, важно направление в научните изследвания на доц.В.Йоцов е анализът на финансовата система в макроикономически контекст и финансовите кризи с оглед на същностните промени, които измененията в нейното регулиране и функциониране очертават през последните десетилетия. Най-съществен принос по тази проблематика е представеният анализ на финансовите кризи, който като хабилитационен труд внася научни приноси в българската финансова литература по конкретни методологически, аналитично-приложни и оценъчно –системни подходи на анализа на финансовата система.

На второ място, научните изследвания на доц.В.Йоцов се концентрират в областта на макроикономическото развитие на България и еволюцията на политиката *в условията на глобализация и глобална несигурност*. Проблемите на съвременното макроикономическо развитие са поставени на разглеждане в два аспекта: от една страна, като развитие на макроикономическия анализ с оглед на финансовото програмиране и избор на модели на икономически растеж с отчитане на фактори и ограничения.

На трето място, изследванията на доц.В.Йоцов включват в обхвата си като отделна проблематика анализът на икономическия растеж, факторите за неговото стимулиране и методологията за оценка, анализ и прогнозиране на макроикономическата рамка за развитие на българската икономика. Научните му приноси в тази област през целия му академичен стаж са свързани с участията му в прогнозирането на макроикономическите параметри за развитие на българската икономика в ежегодни прогнози с конкретна методология и подходи на моделиране.

На четвърто място, изследователско направление е анализът на макроикономическото развитие на България в контекста на приобщаването на България към ЕС и евентуалното присъединяване към Еврозоната. Научен принос имат публикациите, които са посветени на задълбочен сравнителен анализ на въздействието на външната среда върху платежния баланс и външния сектор на страната, както и отражението на Глобалната финансова криза и кризата в Еврозоната от 2010-2011г. върху финансовата и икономическа интеграция в ЕС, в т.ч. и България в процеса на подготовката й за приемане на еврото.

5.2. Оценка на получените научни и/или научно-приложни приноси.

Запознаването и оценката на представените за конкурса трудове и резултати от учебната и научната дейност на доц. д-р В.Йоцов позволяват да се направи извода, че характерни достойнства за изследванията и публикациите му са **научната последователност и задълбочената аналитичност в анализа на развитието на финансовата система** в контекста на макроикономическите зависимости и взаимодействия. При това авторовият фокус винаги е поставен върху анализа на спецификата на българската макроикономика и нейните факторни зависимости и взаимодействия с финансовото ѝ развитие.

Анализът на публикациите разкрива конкретни научни приноси на кандидата в няколко основни направления на изследване и оценка на проблематиката, в която той специализира, в т.ч. с актуална насоченост към широкия обхват от финансово-икономически проблеми на интеграцията на България в ЕС .

Доц. д-р В.Йоцов е групирал научните си приноси в 2 направления с конкретни тематични подгрупи с цел систематизиране на научните приноси. Формално той разграничава приносите с *предимно теоретичен характер от приносите с научно-приложен характер*.

В настоящия си вид Справката за приносите на кандидата не представя напълно комплексно като самостоятелно направление *теоретико-методологическите проблеми* на анализа и трактовката на финансовите проблеми, на които той отделя особено внимание в повечето си научни публикации, най-вече в монографичния хабилитационен труд, както и в глави в колективни монографии и научни студии и доклади и др. Предвид полезността на приносите на кандидата, които имат теоретико-методологически характер както в чисто научен план, така също и от гледна точка на образователно-учебната им приложимост считам, че това достойнство на представените публикации следва да бъде подчертано и по-добре представено.

От гледна точка на цялостната оценка на научните достойнства на трудовете на доц.д-р В.Йоцов научните приноси могат да се очертаят в следните основни направления::

На първо място, научен теоретико-методологически принос на кандидата е обогатяването на финансовата ни литература с разкриването на теоретико-методологичните основи и концептуални постановки за *финансовите кризи в контекста на теоретичните подходи към системите за ранното им предупреждение*. Доказани са методологически предимствата и недостатъците на системите за ранно предупреждение и възможностите за метрифициране с прилагане на обхват от показатели и конкретни статистико-иконометрични модели. (*Публикация № 1*)

На второ място, . За първи път в българската финансова литература са съчетани теоретико-методологически подходи и факторен емпиричен анализ на проблематиката на влиянието на глобалната финансова криза върху България (публ. № 1, 2,3,4,21,29,30) . Глобалната финансова криза се анализирана в контекста на съвременните теоретични модели описващи и обясняващи финансовите кризи като се проследяват конкретните механизми и канали, по които глобалната криза навлезе в българската икономика; На основата на обширен статистически материал се изследва въздействието на кризата върху различните сектори на икономиката, като акцентът е поставен върху финансовия сектор. Направен е емпиричен анализ на влиянието на ГФК върху ликвидността, капиталовата адекватност, лихвените проценти и финансовите

резултати на банковия сектор. Проследено е влиянието на кризата върху фондовата борса, пенсионните и осигурителните дружества и застрахователния пазар; • Анализирани и оценени са различните по характер антикризисни мерки и политики предприети както в глобален, така и в национален аспект. Извършен е критичен анализ на глобалните промени в регулативната база и влиянието им върху надзорния процес в България.

На трето място, Направено е задълбочен теоретико-методологичен анализ и практико-приложно изследвания на макроикономическото и финансово моделиране и прогнозиране (публ. № 15) и са разкрити взаимовръзките между развитието на идеите и постиженията на икономическата теория и практика. **На тази основа са дискутирани и основните методи и подходи при изготвяне на краткосрочни и средносрочни прогнози по отделните сектори;** • **Изяснена е последователността от стъпки при изготвянето на конкретна финансова програма и са открити различните стадии. Изяснени са принципите и методологията на съставяне на матрицата на финансовите потоци, обединяваща в себе си агрегираните сектори на икономиката.** Оценява се българският опит в макроикономическото моделиране и е изграден и апробиран макроикономически модел на България, отчитащ особеностите на икономиката, функционираща в условията на паричен съвет. Симулирани са възможни варианти на икономическо развитие при различни приоритети на икономическата политика.

На четвърто място, научен принос е обосновката на характеристиките на макроикономическото развитие и политики, както и предизвикателствата пред икономиката на България. (публ. № 6-8, 10-12, 14, 23). Разработен е динамичен и сравнителен анализ на ефективността и ефикасността на макроикономическата политика в България през последните години. Направени са изводи относно каналите на макроикономическо въздействие на фискалната и паричната политика и нейните възможности за стимулиране на догонващото развитие на страната. Оценен е видът на провежданата макроикономическа политика въз основа на модифицирания подход на индексите на фискалната и паричната политика в различни времеви периоди;. На тази база са открити определени дисбаланси, които правят българската икономика уязвима на циклични колебания и са отправени препоръки към макроикономическата политика; Разработен е анализ на промените в структурата на българската икономика по отношение на инвестициите и потребителското поведение, условията на пазара на труда, потенциала на местната икономика да стимулира иновации и финансовата система да трансформира спестявания в инвестиции в резултат на световната финансова и икономическа криза. Очертани са основните предизвикателства в България в краткосрочен и средносрочен план.

На пето място, научен принос с теоретико-методологически и приложен характер е предлаганият анализ на икономическия растеж, факторите и условията за неговото стимулиране. По тази проблематика доц.В.Йоцов е представил публикации, които интерпретират икономическия растеж в неговата комплексност на зависимости и въздействия в широк обхват от сектори и проблеми на социално-икономическото развитие. Към тях се отнасят както следва:

1) Фискален сектор и икономически растеж (публ. №2,14,21, 29,30) като се оценява взаимовръзката между публичните финанси (бюджет и дълг) и темповете на икономическия растеж. Аргументира се необходимостта от дълбока данъчна реформа, центрирана около отказ от пропорционалното облагане и постепенна структурна промяна, насочена към повишаване на дела на преките данъци;

2) Роля на външния сектор за икономическия растеж (публ. №27,28) • Анализирани са основните модели на икономически растеж от гледна точка на връзката с външния сектор. Дефинирани са предимствата и недостатъците на експортно ориентирани модели и моделите на импортна субституция; 3 • Изследвани са ограниченията върху икономическия растеж, произтичащи от платежния баланс и еластичностите на износа и вноса. Анализирани са необходимите предпоставки за избор на един или друг модел на растеж. Предложени са авторови оценки на дългосрочната еластичност (ценова и към дохода) на българския износ и внос.

3) Социални проблеми и икономически растеж. (публ. № 20,25) Анализирана и измерена е неблагоприятната динамика от последните години към задълбочаване на подоходното неравенство с акцентирание върху различните отрицателните ефекти от него; На основата на данни от Европейското социално изследване (European Social Survey) са разкрити основните фактори и взаимовръзките между неравенството и субективното усещане за благополучие.

На шесто място, научни приноси имат изследванията на кандидата за присъединяване на България към еврозоната (публ. № 5, 18, 19). Систематизирани са основните предимства и недостатъци на участие на страната в паричен съюз. Оценени са краткосрочните и средносрочни перспективите пред България във връзка с присъединяването към еврозоната. Аргументира се и последователно се отстоява разбирането, че предвид особеностите на българската икономика (функционираща в условията на паричен съвет), ползите от общата валута надвишават потенциалните загуби. *Обоснован* е критичният анализ на аргументите „за” и „против” присъединяването на България към еврозоната (*публикации № 5,18,19*) и са открити основни рискове и предизвикателства във връзка с членството на България в ИПС, и очертани възможни решения за сближаване на българската и европейската икономика (*публикация № 19*).

6.Преценка на монографията като самостоятелен обект на рецензиране.

Хабилитационният труд, с който доц.В.Йоцов участва в конкурса е монография , която потвърждава постигнатото от него високо професионално равнище на анализ на макроикономическите зависимости на финансовата система и нейното функциониране. (Йоцов, В., (2021) Финансови кризи и системи за ранното им разпознаване, монография, Академично издателство „проф. Марин Дринов“, София. ISBN 978-619-245-179-0 (*Публикация № 1*). Монографичният труд в обем от 212стр. има актуално значение в условията на задълбочаващи се проблеми на икономическата и финансова несигурност на съвременния етап в глобален контекст. Структурата на монографията включва въведение, три глави, заключение и библиография. Изследването се състои от три части, които следват определена логическа последователност: 1)концептуално и съдържателно описание на финансовите кризи и тяхното взаимодействие;2) сравнителен анализ на основните подходи и инструментариума за ранно идентифициране на финансови кризи;3) авторов емпиричен анализ на възможностите на сигналния подход за ранно предупреждение за финансова криза в България.

Оригиналността на изследването се дължи на избрания фокус за интерпретация на финансовите кризи предвид честотата на проявленията им и нуждата да се овладява управлението на рисковете, които ги предизвикват. В този смисъл научен принос на автора е направената систематизация на характеристиките на финансовите кризи и изясняване на необходимостта и обхвата на системите за ранно разпознаване и

предупреждение. Постигнати са успешно целите на изследването като не само се охарактеризират видовете кризи и техните взаимозависимости, но се предлага и апробира конструиран модел за разпознаване на финансови кризи.

Представен е емпиричен анализ на възможностите на сигналния подход за ранно предупреждение за финансова криза в България. възможностите за ранно диагностициране на различните видове финансови кризи. Убедително са анализирани основните теоретични и методологични подходи за ранното диагностициране на кризи. Оценяват се аналитично обхватът и качеството на използваните показатели. Анализът е фокусиран върху качествата на моделите, свързани с двата основни подхода: сигналния и бинарния, както и върху техните предимства и недостатъци.

Монографичният труд предлага стойностен анализ на системите за ранно предупреждение на финансови кризи и операционализира възможностите за тяхното полезно прилагане на практика. Това несъмнено са научни приноси на автора, които не само имат теоретико-методическа стойност, но и приложна полезност.

Трудът на доц.В.Йоцов има достойнствата да обогатява специализираната финансова литература с представеното цялостно и комплексно теоретико-методологично и практико-приложно научно изследване на финансовите кризи и тяхното предвиждане и управление.

Научните приноси на хабилитационния труд могат да се резюмират в няколко аспекта:1/ на основа на критичния анализ на теоретични подходи към множеството видове финансови кризи са систематизирани взаимовръзките и взаимозависимостите между различните видове кризи;

2/предлага се концептуално-методологическа трактовка на възможността за предвиждане на кризата и оценка на нейните последици, като за целта е използван апаратът на сигналния подход и макропруденциалния анализи;

3/предлага се емпиричен авторов анализ на кризисните проблеми както в реалния, така и във финансовия сектор на българската икономика по време на кризата от 2007-2009 г.. Новост за българската специализирана финансова литература е приложението на методологията за ранно предупреждение на кризи и обосноваването на необходимостта от прилагане на съвременни статистико-иконометрични методи за ранно идентифициране на финансови кризи.

Хабилитационният труд е оригинално авторово произведение, което съдържа иновативна, комплексна и аналитична интерпретация на системно проведения анализ за съвременните подходи и методи за анализ на финансови кризи с цел предвиждането им .На практика с хабилитационния си труд доц.В.Йоцов не само доразвива предходни свои изследвания и анализи на финансовия сектор, но преосмисля и обосновава новите специфични подходи и методи за анализ на финансовите кризи и във връзка с иновациите в регулаторните изисквания за тяхното предвиждане и превенция. Езикът е ясен и точен. Коректно са ползвани източници и трудове на други автори. Направените анализи, изводи и обобщения са самостоятелно дело на доц.В.Йоцов.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки към представените от кандидата трудове за участие в конкурса. Имаме категорични основания да признаем, че колегата доц.В.Йоцов заслужава отдавна присъждането на академичната длъжност „професор“. На основа на изцяло положителните резултати от преподавателската дейност и научните изследвания на доц.д-р В.Йоцов си позволявам да дам препоръки, които могат да са

обект на по-нататъшната му творческа изследователска дейност като преподавател и учен:

На първо място, силно достойнство на натрупания професионален опит на доц.д-р В.Йоцов е съчетаването на научно-теоретичната му икономическа подготовка с натрупаната експертиза в сравнителните изследвания на макроикономическото развитие на България. Това може да му даде по-голяма свобода за индивидуална изява с нови трудове на актуални финансови теми за анализ с теоретико-методологическо и приложно значение за финансовата интеграция на страната ни в ЕС.

На второ място, при достигнатото научно равнище на учебно-преподавателска и качество на научноизследователска дейност препоръчвам на доц.д-р В.Йоцов за в бъдеще да публикува още по-уверено в реферирани в международни бази и научни списания и трудове, с което ще приложи още по-пълноценно постиженията и предимствата на високопрофесионалната си научна специализация .

Заклучение

Като имам предвид безспорните научни качества и достойнства на кандидата като изследовател и преподавател, предлагам на почитаемите членове на Научното жури уверено да подкрепим доц..д-р Виктор Иванов Йоцов да бъде избран единодушно за заемането на академичната длъжност „Професор” в професионално направление , 3.8. Икономика ”, специалност „Финансови кризи и пазари на български и английски език“;

София, 11 август 2023г.

Подпис:

/проф.Татяна Хубенова-Делисивкова/